

אינו קנין חכמה בעלמא, אלא הוא נעשה איש אחר, שקבע לעצמו את דרך החיים הכוללת כל ישותו ומציאותו של האדם.

ובאמת, אפילו דרך הלימוד עצמה נקבע כפי גישתו של האדם לתורה. שמעתי מהג"ר יוסף רוזנבלום שליט"א שאמר על ראש ישיבה אחד, שבכל דרך הלימוד שלו מראה על יראת השמים שלו. שכיון שהוא מכיר שהתורה היא דבר ה', לכן הוא עמל ומתייגע בכל כחו להבינה לאמתה.

אנו, הבני-תורה, צריכים להכיר ולהרגיש שכל אחד מאתנו זכה להיות מקום הראת השכינה - אנו ה"קיסון אחד" של הקב"ה כביכול. ויש בזה אחריות גדולה וכנ"ל, ובפרט שאנו חיים במקום מלא טומאה ודעות כוזבות, צריכים לחזק עצמנו לשמור את משמרת המשכן שמירה מעולה. ובזכות הכנה זו, נזכה למתנה שהיא למעלה מכל שווי ומחיר.

עמוד התורה

על שלשה דברים העולם עומד

הזכרנו כמה פעמים, שכדי להתכונן כראוי לקראת חג השבועות, עלינו לדעת שמה שאנו חוגגים בכל שנה שנה את זמן מתן תורתנו, אין זה שעושים זכרון למה שקרה לפני אלפי שנים, אלא שבכל שנה ושנה ההארה של מתן תורה חוזרת ומתחדשת, ובכל חג השבועות אנו זוכים לקבל את התורה מחדש. ולכן עלינו להתכונן ליום טוב מתוך הכרה זו שאנו באים לזכות בקבלת התורה כמו שהיה במעמד הר סיני.

וכדי להבין מה היא קבלת התורה, צריכים להתעמק ולהתבונן - מה היא התורה, ומה היא קבלתה. והנה תנן במסכת אבות (פרק א משנה ב):

שמעון הצדיק היה משיירי כנסת הגדולה, הוא היה אומר, על שלשה דברים העולם עומד, על התורה, ועל העבודה, ועל גמילות חסדים.

הרי שהתורה היא אחד משלשה עמודי העולם, שבזכותם העולם קיים. וצריך ביאור, מה הוא הענין של 'עמוד העולם', ולמה דוקא שלשה דברים אלו הם בכלל זה.

העולם נברא בשביל האדם הטוב

כתב המהר"ל (דרך ה' על אבות שם):

ויש לשאול על זה שאמר על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, למה על אלו דברים ולא על כמה דברים אחרים וכו'. יש לך לדעת כי הנבראים כולם תלויים באדם שהם נבראים בשביל האדם, ואם אין האדם כמו שראוי להיות הנה הכל בטל וכו', א"כ האדם צריך שיהיה בו הטוב ואז ראוי אליו הקיום, וכאשר ראוי אליו הקיום ראוי לכל העולם הקיום שהכל תלוי באדם, ולא נמצא בפ"י בכתוב אצל האדם טוב רק ברמז "והנה טוב מאוד" (בראשית א, לא), ואמרו במדרש (שם פ"ט) מאד זה אותיות אדם. וזה נראה כי האדם חסר ועיר פרא אדם יולד, ואחר כך מתעלה האדם אל המדרגה עד שהוא טוב, ולפיכך צריך האדם לקנות מעלת הטוב.

והיינו שהעולם נברא רק בשביל האדם, וקיום כל העולם כולו תלוי באדם. אבל האדם אינו טוב בעצמותו, ולכן לא נאמר בו "טוב" בפירוש, כי הוא נברא חסר, וצריך לקנות מעלת הטוב, ובלי זה אין שום טעם וסיבה לקיום העולם.

אדם שיש בו תורה נעשה טוב בעצמו

וממשיך המהר"ל שם לבאר על פי זה, למה דוקא שלשה דברים הללו הם הנקראים "עמודי העולם":

ומה שהאדם הוא טוב עד שאומרים עליו כמה בריאה זו טובה, היינו כשהוא טוב בעצמו וכו', הבחינה השנית שראוי שיהיה טוב לשמים הוא הש"י אשר ברא את האדם ויהיה עובד אליו עושה רצונו, הג' שראוי שיהיה טוב אל זולתו מבני אדם אשר הם נמצאים עמו וכו'. ולכך התחיל התנא הזה דבריו לומר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. כי כאשר יש באדם התורה הוא נחשב בריאה טובה בעצמו כאשר יש בו התורה השכלית, אבל אם אין בו התורה אין האדם בעצמו נחשב טוב כי חסר ממנו התורה שהיא השלמת האדם במה שהוא אדם, והוא נמשל כבהמה נדמה ואין זה נחשב בריאה ואין ראוי לו המציאות.

הרי שהתורה היא הדבר שעל ידיה האדם קונה לעצמו את המעלה של "טוב", כי אדם שאין לו תורה הרי הוא כבהמה, ואינו ראוי להתקיים. ואף שכל אדם יש לו שכל,

אבל אם אין בו תורה, הוא ישתמש בשכלו רק לצורך גופו וחומריותו, ומנהל כל מהלך חייו על פי הרגשיו ורצונותיו הגשמיים, כגון ביקוש התאוה וכדומה. ואין זה אדם אלא בהמה עם שכל, ואין העולם כדאי בשביל אדם כזה.

אבל אדם שקונה תורה, שהשכל שולט על הגוף, ומכיר שיש תכלית בחייו ומוטל עליו תפקיד שצריך לקיים, ואין לו לשעבד את שכלו לגופו, אלא אדרבא, החומריות והגשמיות צריכים להיות משועבדים להשכל, אזי אדם זה הוא טוב, ועל ידי שהוא נמצא בעולם הרי יש סיבה לקיומו, נמצא שהתורה היא עמוד העולם.

עבודה וגמילות חסדים – טוב לשמים ולבריות

ומבאר המהר"ל (שם) שלא די בתורה לבד, כי לא די לאדם להיות טוב בעצמו, אלא צריך להיות גם כן טוב להקב"ה וטוב לזולתו, וקונים מעלות אלו על ידי עבודה וגמילות חסדים:

ואח"כ אמר על העבודה וכו', רק העבודה היא ראשון וקודם אל הכל, ולפיכך העבודה היא עמוד אל העולם שמזה יחשוב האדם שלם וטוב אל מי שבראו כאשר הוא עובד לו, וצריך שיהיה האדם שלם וטוב לבוראו. וכנגד הג' שצריך שיהיה האדם שלם וטוב עם זולתו, וזהו על ידי גמילות חסדים, כאשר הוא עושה לזולתו חסד חנם הנה אין ספק שבזה הוא טוב לזולתו, ואין דבר יותר טוב מזה כאשר עושה טוב לזולתו בחנם ואז הוא טוב לגמרי.

הרי שהשלמת טובת האדם היא על ידי שהוא טוב לבוראו ולבריותיו, וזהו על ידי קיום עבודת ה' ועשיית חסד. ומי שהוא שלם לגמרי, אז כדאי הוא העולם בשבילו, ולכן שלשה דברים הללו הם הם עמודי העולם. [ועי"ש בדבריו שביאר ענין זה באריכות, ולא הבאנו אלא עיקרי הדברים הנוגעים לענייננו].

קבלת התורה – שליטת השכל על הגוף

נמצינו למדים מדברי המהר"ל, מה הוא הענין של קבלת התורה, ולמה היא כל כך חשובה ונחוצה. הרי האדם נברא חסר, וחושב שאין לו בעולמו אלא למלא תאוותיו ורצונותיו, כי אינו מכיר אלא מה שמורגש לחושיו הגשמיים. והתורה מלמדת את האדם, כי יש שכל עליון, וצריך לנהל את חייו על פי שכל זה, ולא להיות נמשך אחר חומריותו.

חשיבות התורה ולומדיה

והנה יש הרבה בני אדם, שאינם מכירים ומבינים את מעלת לומדי התורה. וטענתם בפיהם, שאינם עושים שום דבר, רק יושבים ולומדים, והם עול על הצבור. ואפילו אם רצונם לעסוק בעשיית רצון ה' ולא ביישוב העולם, עליהם ליכנס לעסקנות או עשיית חסד, דברים שניכרת בהם התועלת בחוש.

אמנם על הבני תורה מוטלת החובה להכיר את האמת, כי אלו שעוסקים בתורה הם מקיימים את העולם, כי לולי התורה הרי האדם הוא דומה לבהמה, ומה תועלת ותכלית יש בכל חייו עלי אדמות.

הרי נח ובניו נצטוו במצות פריה ורביה, אבל לאחר מתן תורה מצוה זו נלקחה מהם, כי אין בלידת גויים שום סיבה לקיום העולם, ולא עליהם נאמר (ישעיה מה, יח) "לא תהו בראה לשבת יצרה", כי אדם חומרי הרי הוא חלק מהתהו.

אבל בני ישראל המקבלים את התורה, ומעלים את עצמם מעל גופם ומשליטים על חומריותם השכל העליון, הרי הם העמוד שעליו העולם עומד.

עמלות בתורה

אם בחוקותי תלכו

כתוב בתורה (ויקרא כו, א): "אם בחוקותי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם". ופירש רש"י (שם ד"ה אם בחוקותי תלכו) וז"ל, יכול זה קיום המצות, כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו, הרי קיום המצות אמור, הא מה אני מקיים אם בחקתי תלכו, שתהיו עמלים בתורה, עכ"ל. ודברי רש"י אלו ידועים ומפורסמים, אולם עלינו להתבונן בהם כדי להבינם כראוי ובאופן שנדע איך לקיים אותם למעשה.

ונקדים לבאר שתי נקודות חשובות בהבנת דברי חז"ל שהביא רש"י. חדא, מדאמרו "שתהיו עמלים בתורה", משמע שיש ענין מיוחד של 'עמלות בתורה'. וקשה, הלא כדי לקנות כל חכמה בעולם צריכים לעמול, כי בכל חכמה יש עומק והסתבכות